

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

**Изказване на омбудсмана Мая Манолова на обществената дискусия
по проблемите със замърсяването на въздуха**

24 януари 2019 г., 14.00 ч.

Благодаря на всички за това, че сте тук на днешната дискусия, посветена на качеството на въздуха.

Повод за форума са множеството жалби, които постъпват в институцията през годините и които стават все повече през последната година и през последните месеци, което за мен е показателно и за разрастването на проблема с чистотата на атмосферния въздух.

Имах своите колебания каква статистика и каква илюстрация на проблема да избира от множеството възможности. Спрях се на заключението на генералния адвокат по делото на ЕК срещу България в съда на ЕС и ще цитирам няколко данни от неговото заключение, което впрочем е прието за абсолютно основателно от съда на ЕС. Той всъщност цитира редица авторитетни изследвания и казва, че според Европейската агенция за околна среда от всички държави-членки на ЕС в България са налице най-високите нива на замърсителя с фини прахови частици. Той описва вредните въздействия на фините прахови частици върху здравето на човека, като се позовава и на данни на Световната здравна организация, според която годишно 3 млн. души преждевременно умират заради замърсяването на въздуха. В Европа това число е 479 хил. души, а за България числото е 8 634 души. Т.е. в резултат на замърсяването на въздуха годишно в България преждевременно умират 8 634 души - това е според генералния адвокат на ЕК.

По други данни това число е още по-голямо. Според Европейската сметна палата става дума за близо 15 000 смъртни случая. Европейската сметна палата също така цитира и друг много красноречив показател, а именно, че в резултат на замърсяването с фини прахови частици две години и половина по-малко българинът живее в добро здраве.

Бих си позволила да направя едно сравнение. Войната по пътищата убива годишно около 800 души, което е ужасяващо число и със справянето с този проблем са ангажирани редица български институции. Заради замърсяването на въздуха с фини прахови частици годишно умират над 8 000 души, т.е. над 10 пъти повече и това би следвало да бъде сигналната лампа, която да ни накара всички институции да активизираме своите действия за решаването на този проблем.

Тъй като данните са за предходни години, искам да обърна внимание, че и данните от последните дни, от 19 януари т.г., миналата събота, показват също много тревожни числа, много тревожна ситуация. В 10 града на България е било отчетено сериозно замърсяване на въздуха, като най-голямо натрупване на мръсен въздух отново е регистрирано в София, в някои от районите са надскочени допустимите стойности над 10 пъти.

Анализът на жалбите, които постъпват в институцията, показват, че по отношение на ситуацията в страната има много жалби, които визират и промишлено замърсяване, замърсяване в резултат от работата на площадки за преработка на отпадъци, различни централи, промишлени производства, малки и средни предприятия, включително. Това също са изключително важни теми, но на тях с моя екип решихме да посветим друг форум, на който да съберем отговорните институции.

Акцентът на днешната среща, и заради естеството на постъпващите жалби, е върху проблемите със замърсяването на въздуха в София.

Благодарение на активността на гражданите през последните няколко години, през последните месеци, термини, които доскоро се използваша само в научните среди, като фини прахови частици, пределни норми на замърсяване, брой дни, в които е допустимо замърсяване. Всички тези термини станаха част от нашия речник, част от нашето ежедневие и част от ежедневните тревоги на българските граждани и особено на гражданите на столицата.

Факт е, че заради комбинацията от фактори – най-голям брой население, автомобилен трафик, битово отопление, метеорологични условия, ситуацията в София е най-неблагоприятна. Но това не означава, че трябва да се примирим със ситуацията, а да видим кой, какво трябва да направи, съобразно законовите си ангажменти и какво се прави към настоящия момент.

Бих искала също така да отбележа и един друг фактор, който оказва сериозен натиск върху институциите по темата замърсяване на въздуха – това е осъдителното решение на съда на ЕС от 2017 г. и започването на наказателна

процедура срещу България за неизпълнение на европейското законодателство и за системно допускане превишаване на нормите за замърсяване на въздуха.

Всъщност до 8 януари т. г. Министерството на околната среда и водите трябваше да представи списък от мерки и предприети действия в изпълнение на това решение. За съжаление ние не можахме с моя екип да се сдобием със съдържанието на тази информация. От разговорите с НПО и с други институции разбрахме, че и други заинтересовани граждани, институции и страни не са могли да се запознаят със съдържанието на това заключение, изпратено до съда на ЕС, така че очаквам от МОСВ поне да запознае тази аудитория с докладването по повод тази процедура.

Всички сме наясно, че ако се стигне до следващо осъдително решение, в резултат на неизпълнение на препоръките и указанията, дадени в първото такова, ще следват имуществени санкции за България. Знаете как се изчисляват, някои от тях са в хиляди евра на ден, на месец. Така че проблемът и от финансова гледна точка е изключително сериозен.

Поканили сме на днешната кръгла маса институциите, които според нас имат законовите ангажименти за справяне със замърсяването на въздуха. Благодаря им, че се отзоваха.

Очакването от дискусиата и от изказванията на представителите на институциите е да споделят с нас за техните усилия за решаването на проблема и конкретните мерки, които са предприели, а също така, ако има и резултати от мерките, които се предприемат.

Моето опасение е, че сред многобройните програми и мерки – краткосрочни, средносрочни и дългосрочни, преобладават усилията, а по-малко са резултатите. Обръщам внимание, че в крайна сметка очакването за подобряването на качеството на въздуха ще стане след конкретни резултати, а също така това е и очакването на ЕК. Само заради положено усилие, без резултати, заради изразходвани средства, без краен резултат, нема как да очакваме съществени промени.

Моята надежда, очакване и молба е да се концентрираме върху постигнатото до този момент, а също така и за краткосрочните подобрения, които биха настъпили в резултат на предприетите действия.

Един от основните акценти в последните колективни жалби, които постъпиха от гражданите на кв. „Овча купел“, кв. „Западен парк“, кв. „Красна

поляна“, е с настояване за конкретни действия и конкретни резултати - сега, не през 2022 г. или през 2030 г., сега. Също така и очакване поне мерките, които не изискват финансов ресурс или изискват малък финансов ресурс, да бъдат предприети незабавно. Едно от особените настоявания в други жалби е за информираността на гражданите за включване на т. нар. „система за ранно предупреждение“. Гражданите настояват за повече измервателни уреди на невралгичните точки, така че хората наистина да бъдат информирани и да могат да преценят собственото си поведение във връзка с очакваните замърсявания на въздуха.